

CDU: Groot dankzij nuchtere crisismanager Merkel

Portret CDU/CSU en Merkel

Achtergrond - 25 juni 2013

Ruim 60 procent van de Duitsers wil Merkel graag houden als kanselier. De CDU is al maanden de grootste partij in de peilingen. En dat terwijl CDU en CSU de afgelopen vier jaar vooraanstaande ministers zagen vertrekken en moeilijke beleidsveranderingen ondergingen. “Merkel wordt altijd onderschat. Dat weet ze tot op de dag van vandaag uit te spelen.”

Zelfs SPD-voorzitter Sigmar Gabriel kan het niet ontkennen. “Natuurlijk is Merkel een sympathieke vrouw”, gaf hij in februari toe in Morgenmagazin, de ochtendshow op nationale tv. Hij is niet de enige die er zo over denkt. Meer dan 60 procent van de Duitsers wil Angela Merkel (58) na de verkiezingen van september terug als bondskanselier, blijkt uit een peiling van dit voorjaar. Slechts een kwart ziet haar uitdager SPD’er Peer Steinbrück liever aan het hoofd van de regering. Sterker nog, zelfs een deel van de SPD-aanhang verkiest Merkel boven Steinbrück.

Waar komt die populariteit vandaan? Met Merkel heeft Duitsland immers een wat onopvallende, terughoudende regeringsleider, haast op het saaie af – zeker in vergelijking met haar voorgangers, *Machtspolitiker* Schröder (SPD) en Kohl (CDU). Kohl was al regeringsleider toen Merkel nog als natuurkundige in de DDR werkte. Pas na de val van de Muur, in het najaar van 1989, werd ze lid van de nieuw opgerichte Oost-Duitse partij Demokratischer Aufbruch (DA), die later opging in de CDU, en maakte ze een steile politieke carrière.

Politiek instinct

Merkel gaf blijk van een goed politiek instinct. Op beslissende momenten wist ze zich in de kijker te spelen. Zo had ze zichzelf op een CDU-partijcongres in 1990 aan Helmut Kohl laten voorstellen en mede daarom was ze, toen de kanselier op zoek was naar een Oost-Duitse vrouw voor zijn kabinet, een voor de hand liggende keuze. Ze werd in 1991 minister van Vrouwen- en Jeugdzaken en in 1994 minister van Milieu.

Tijdens de zwartgeldaffaire (*Spendenaffäre*) die Kohl ten val bracht, handelde ze

opnieuw snel en slim. Ze distantieerde zich op tijd van haar mentor. Dat kon ze ook relatief gemakkelijk doen omdat ze als Oost-Duitse nieuwkomer eigenlijk nog steeds een buitenstaander was. DIA-onderzoeker Hanco Jürgens beschreef vorig jaar in een portret voor dagblad Trouw al eens hoe Merkel die positie ook in haar verdere opmars tot een voordeel omhoog: "Merkel heeft haar populariteit mede te danken aan de koppigheid waarmee ze haar beleid doorzet. Als relatieve buitenstaander in haar partij - kind van een protestantse dominee, afkomstig uit de DDR, natuurkundige, vrouw - is ze altijd onderschat. Die onderschatting heeft ze tot op de dag van vandaag weten uit te spelen in de nationale en internationale politiek."

Leiderschap

"Merkel is geen bevlogen politicus die de bevolking op sleeptouw neemt. Ze wacht geduldig op het beste moment om haar standpunt in te brengen."

Merkel werd na de gewonnen verkiezingen van 2005 bondskanselier en leider van een grote coalitie met de SPD. Na de bondsdagverkiezingen van 2009 ruilde ze die partij in voor de traditionele coalitiepartner FDP. Zeker in haar tweede termijn heeft ze zich vooral op het internationale toneel geprofileerd. Als leider van de machtigste Europese lidstaat, die de financiële crisis bovendien opvallend ongeschonden doorstaat, ontpopte ze zich als voortrekker van Europa.

Daar maakte ze zich niet overal geliefd mee. Veel Zuid-Europese staten houden haar persoonlijk verantwoordelijk voor de strenge bezuinigingsmaatregelen die hun landen opgelegd hebben gekregen. Anderen verwijten haar juist te veel afwachtendheid en te weinig leiderschap. Jürgens legt haar stijl van leiderschap positiever uit: "Ze is geen bevlogen politicus die de bevolking op sleeptouw neemt, maar een pragmatische crisismanager met een enorme dossierkennis, die geduldig wacht op het beste moment om haar standpunt in te brengen."

Gezien de peilingen waarderen ook veel Duitsers Merkels leiderschap positief, zoals haar partij als geheel op een grote toewijding kan rekenen. Ondanks verloren deelstaatverkiezingen in Nedersaksen begin dit jaar en de plagiaataffaires van vooraanstaande ministers als Zu Guttenberg (Defensie, trad in 2011 af) en Schavan (Onderwijs, trad begin dit jaar af), gaat het uitermate goed met de CDU. In de peilingen zweeft de partij stabiel rond de 40 procent. Zo'n percentage heeft de CDU elf jaar geleden voor het laatst gehad. De verkiezingen van 2009 won ze met nog geen 34 procent.

Verkiezingsprogramma

De hoge peilingen zijn ook het gevolg van de modernisering die de CDU onder Merkel heeft doorgevoerd, aldus Spiegel Online. In een analyse van dit voorjaar schrijft de gezaghebbende krant hoe de christen-democraten de laatste jaren een opvallend aantal van hun kroonjuwelen hebben opgegeven. Zo is de dienstplicht afgeschaft, worden de kerncentrales gesloten en wordt er inmiddels ook gediscussieerd over een minimumloon en over gelijke rechten voor homoparen. Dat leek een paar jaar geleden ondenkbaar.

Het verkiezingsprogramma dat CDU en CSU eind juni hebben gepresenteerd, bevestigt dit beeld. De christelijke partijen willen de kinderbijslag verhogen, evenals de staatspensioenen voor vrouwen met kinderen. Daarnaast wil de Union een wettelijke beperking van huurverhogingen. Het is de CDU/CSU op veel kritiek in de eigen geledingen komen te staan. Merkel zou sociaaldemocratische politiek bedrijven - ze gaf zelf toe de rem op huurprijzen van de SPD te hebben overgenomen - en kiezers lokken met niet in te lossen verkiezingsbeloftes. Niet voor niets vermeldt het verkiezingsprogramma dat de financiële voordeeltjes alleen worden doorgevoerd 'als de begroting het toelaat'.

Volgens Spiegel Online hoopt Merkel met haar moderniseringslag nieuwe - vooral jongere, stedelijke - kiezers aan te trekken. Tegelijk gokt ze erop dat het CDU-electoraat, dat zijn onvrede over deze ontwikkelingen al op partijcongressen heeft laten blijken, de partij bij gebrek aan alternatieven trouw blijft. Bovendien haalt ze hiermee de oppositie de wind uit de zeilen. Die kan zich nu niet meer, zoals gebruikelijk, reflexmatig afzetten tegen 'die ouderwetse CDU'.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/3118/cdu-groot-dankzij-nuchtere-crisismanager-merkel>